

25 KASIM ULUSLAR ARASI KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE GÜNÜ KAPSAMINDA DİYARBAKIR ŞİDDETLE MÜCADELE AĞI 2021 YILI RAPORUMUZ

RAPORUN AMACI:

Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı; kadına ve lgbti+lara yönelik şiddet ve hak ihlalleri alanında Diyarbakır'da çalışma yürüten meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve sendikaların bir araya gelerek mücadeleyi ve dayanışmayı büyütme amacıyla kurmuş oldukları bir ağıdır. Bu ağ; mücadeleyi daha etkin ve güçlü bir şekilde yürütmek, süre giden şiddetin farklı boyutlarını belirlemek, nedenlerini tespit etmek ve bu konuda veri toplama ihtiyacını gidermek amacıyla kurulmuştur. 7 Mart 2019'da kuruluşunu deklare eden Şiddetle Mücadele Ağı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaratmış olduğu kadına ve lgbti+ bireylere yönelik her türlü ayrımcılığa ve şiddete karşı mücadele etmektedir.

Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı, her yıl yayımlanan raporlar aracılığıyla kadına yönelik şiddet başvurularını ortak veri tabanında buluşturarak il düzeyinde veri oluşturmak, bu verilerden yola çıkarak kadına yönelik şiddetle daha etkili bir biçimde mücadele etmek ve gerçeklik üzerinden etkin hak temelli mücadele yürütmeyi amaçlamaktadır.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ve Dayanışma Gününde, Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı bileşenleri olarak kurumlarımıza yapılan başvuruları ve takip ettiğimiz vakaları bu rapor aracılığıyla sizlerle paylaşmak istiyoruz.

YÖNTEM ve VERİLER :

Ağ bileşenlerinden; Rosa Kadın Derneği, Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi, Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu, Diyarbakır Barosu Mülteci Hakları Komisyonu, Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezi, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu, Özgürlük için Hukukçular Derneği Kadın Komisyonu, KESK Amed Kadın Meclisi(Eğitim-Sen, SES, Tüm Bel-Sen-Haber Sen) Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabipler Odası Kadın Komisyonu verilerinden oluşturulmuş bu rapor 26.10.2020-26.11.2021 tarih aralığında bileşenler tarafından alınmış başvurulara dayanmaktadır. Aynı zamanda bu raporda ağ bileşeni kurumların, şiddet başvurularının süreçlerini yürütürken edindikleri gözlemler, tespitler ve çözüm önerilerine de yer verilmiştir. Elimizdeki verilere göre;

Diyarbakır ilinde 26 Ekim 2020 ile 15 Kasım 2021 tarihleri arasında;

- Diyarbakır ilinde **11** kadın erkek şiddeti ile hayatını kaybetmiş, **4** kadın ise bu saldırılardan yaralı olarak kurtulmuştur.
- Diyarbakır Barosunun CMK(Ceza Muhakemesi Kanunu) verilerine 18 yaş üstü **161** kadın kasten öldürme, yaralama, cinsel saldırı ve cinsel taciz, hakaret, tehdit ve şantaj suçlarının mağduru olmuşlar ve mağdur sıfatı ile adli işlemlere tabi tutulmuşlardır. Ancak bu suçlara maruz kalan kadın ve LGBTİ+ ların oranı bu sayıların çok üstündedir. Zira bu raporda paylaşılan veriler yalnızca Diyarbakır Barosu CMK servisine yansıyan vakalardır.
- Diyarbakır Barosu CMK servisine yansıyan olaylarda D.Bakır ilinde verili tarihler arasında **6 kadının** intihara teşebbüs ettiği belirlenmiştir.

- **909 kadın** Boşanma talebi ile ücretsiz avukat temini için Diyarbakır Barosu Adli yardım birimine başvuruda bulunmuştur.
- **402 Kadın** nafaka davası açabilmek talebi ile ücretsiz avukat temini için Diyarbakır Barosu Adli yardım birimine başvuruda bulunmuştur.
- Diyarbakır Barosu adli yardım birimine başvuru yapan kadınların **965 i** değişik türlerde şiddete maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. (Psikolojik şiddet 840- Cinsel şiddet 347- Ekonomik şiddet 888- Sosyal şiddet 404-Fiziksel şiddet 952- Sözlü şiddet 965) Başvuru yapan 441 kadın ise hangi şiddet türüne maruz kaldıklarına cevap vermeyen kadınların sayısıdır.
- **36** Mülteci kadın şiddete maruz kaldığı gerekçesiyle kurumlara başvuru yapmıştır. (Psikolojik şiddet 9- Cinsel şiddet 3- Ekonomik şiddet 4- Sosyal şiddet 7-Fiziksel şiddet 4- Sözlü şiddet 9)
- **21** LGBTİ+ şiddete maruz kaldığı gerekçesiyle kurumlara başvuru yapmıştır. (Psikolojik şiddet 6- Cinsel şiddet 1- Sosyal şiddet 4-Fiziksel şiddet 4-Sözlü şiddet 6)
- **168** Kadın kentte bulunan ağ bileşeni derneklere şiddet başvurusunda bulunmuştur. Bunun yanında **46** kadın cezaevinden başvuru yaparak şiddet başvurusunda bulunmuştur.
- **1** Kadın için bileşen kurumlara kayıp bildiri yapılmıştır.
- **970** Kadın Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) aracılığıyla sığınaklara yerleştirilmiştir. Yine ŞÖNİM lere yansıyan bireysel görüşme ve rehberlik desteği, 183 Alo Şiddet hattı, CİMER başvurusu, Aile içi şiddet vakaları ve danışmanlık hizmeti şeklinde kayıt gören **5373** vaka mevcuttur.
- Gözaltına işkence gördüğü gerekçesiyle **23** kadın STK lara başvuruda bulunmuş, bunun yanında **18** kadın ise tutuklu kaldıkları süreçten sonra sağlık tedbiri için kurumlara başvuru yapmıştır.
- **1** Kadın için bileşen kurumlara mobing başvurusu yapılmıştır.
- **3** Kadın için bileşen kurumlara Diyarbakır ili dışından başvuru yapmıştır.
- Diyarbakır Kadın Kapalı Cezaevinde çeşitli hukuksuz uygulamalarla şiddet boyutuna varan hak ihlallerinin yaşatıldığı başvurucu kadınlar tarafından ifade edilmiştir. Raporun ilerleyen kısımlarında ayrıntılı bilgi verilmiştir.
- Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü' ne bağlı kolluk güçlerince gözaltı işlemi uygulanan kadınlara dönük şiddet uygulandığı ve hak ihlalleri yaratıldığı başvurucu kadınlar tarafından beyan edilmiştir.

Görüldüğü üzere;

Yalnızca Diyarbakır ilinde bir yıl içerisinde **2416** kadın ve lgbti+ birey şiddete maruz kaldıkları gerekçesiyle bileşen kurumlara ulaşmıştır. Bu sayılar gerçek şiddet oranlarını yansıtmamaktadır. Zira rapor dışında kalan ve adli makamlara yansımayan olaylar ile hiçbir kuruma yansımamış olaylar bu sayıların dışındadır.

Yine şiddetle mücadele ağı olarak 2020 yılına ait raporumuzda 1841 kadının şiddete maruz kaldığı ancak 2021 yılı için şiddete maruz kalan kadın sayısının 2416 olduğu ve bu sayılar karşılaştırıldığında şiddetin giderek arttığı açığa çıkmaktadır.

Başvuruda bulunan kadınların maruz kaldıkları şiddet biçimleri çok boyutlu olmakla birlikte birden çok olabilmekte veya bir şiddet biçimi diğerini içerebilmektedir. Veriler incelendiğinde kadınların ve lgbti+ların en fazla maruz kaldıkları şiddet biçiminin psikolojik, fiziksel ve sözlü şiddet olduğu ortaya çıkmıştır. Psikolojik şiddet tek başına uygulandığı gibi fiziksel, ekonomik, dijital, flört şiddeti veya ısrarlı takip gibi diğer şiddet biçimleriyle birlikte de uygulanmaktadır. Sosyal ve hukuki hakları konusunda bilgi edinme ihtiyacı duyarak kurumlara başvuru yapmanın yanında can güvenliği riski sebebiyle sığınaklara başvuru

yapan kadınların sayısı da hayli fazladır. Başvurucu kadınlar hangi kuruma giderse gitsin birden fazla kez ve birden fazla türde destek alma talebinde bulunmuşlardır.

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, cinsiyetler arasında tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin, erkeklerin kadınlara ve LGBTİ+ bireylere üstünlüğüne, kadınlara ve LGBTİ+lara karşı ayrımcılık yapmalarına ve tam anlamıyla ilerlemelerinin engellenmesine yol açtığını biliyoruz. Bu nedenle raporda ağ bileşenlerinden aldığımız gözlem verilerine de yer vererek gerçeği bütünüyle görünür kılmayı hedefliyoruz.

Kadına karşı şiddetin, kadınlarla erkekler arasında tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin, erkeklerin kadınlara üstünlüğüne, kadınlara karşı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların tam anlamıyla ilerlemelerinin engellenmesine yol açtığını biliyoruz.

Kadına karşı şiddet, eşitsizlik ve ayrımcılığın yapısal özelliği toplumsal cinsiyete dayanır.

-Genç yaşta kadınlar il ve ülke genelinde aile içi fiziksel ve psikolojik şiddete, cinsel tacize ve tecavüze maruz kalıyor. Eğitim hakları ellerinden alınarak ekonomik özgürlükleri kısıtlanıyor ve çoğu çocuk, kadın ve LGBTİ+ ailesinin baskısı ve zoruyla evlendiriliyor.

-Dünyada yaşanan silahlı çatışmalarda, göç yollarında, sürgünlerde ve mülteci kamplarında güvenlik güçlerinin sivil halkı hedef alan saldırılarında ve güvenlik birimi olarak görev yaptıkları alanların birçoğunda kadınlar taciz ve tecavüze uğramış, bedenleri teşhir edilmiş ve bu yolla tehdit edilmişlerdir. Yaşanan çoğu olayda özellikle kadınların yaygın ve sistematik olarak ağır cinsel şiddete uğradıkları ve çatışmalar sonlandıktan sonra dahi devam eden insan hakları ihlallerinin olduğu bilinmektedir.

- Bütün dünyada etkisini gösteren COVID-19 salgını ile mülteci, göçmen, göçmen işçi, lgbti+ ve kadınların yaşamları daha da ağır koşullara evirildi. Tüm dünyada yaşamı pandemi dolayısıyla en çok etkilenen gruplardan biri yine kadınlar ve lgbti+lar oldu. Şiddet, güvencesiz çalışma ve işsizlik oranları arttı. Sosyal izolasyon önlemleri ve karantina uygulamaları ile birlikte dünyanın çeşitli yerlerinden kadına yönelik ev içi şiddet vakalarının arttığını bildiren ve bu konuda kaygıları dile getiren haberler gelmeye başladı. İş yerlerinin ve okulların kapanması ile birlikte devletin karşılamadığı bakım hizmetlerini kadınlar omuzladı. Ağır bakım yüklerine ek olarak çoğu kadın geçinebilmek için profesyonel işlerini de evden sürdürmek zorunda kaldı. Ev içi iş bölümündeki dönüşüm, artan temizlik ve hasta bakımı ihtiyacı pandemi sürecinde kadınların iş yükünü artırarak kadınlar için kişisel zaman kavramını ortadan kaldırdı. Evde geçirilen sürenin artması nedeniyle sosyalleşemeyen ve iletişemeyen kadınların yaşadığı farklı güvensizlik biçimleri ve fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar gelişti.

-Sosyal izolasyonu sağlamak için evde kalma ile birlikte evlerde teknoloji kullanımının yaygınlaşmasının bir sonucu olarak toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin yeni bir biçimi olan dijital şiddet gündeme gelmektedir. Mevcut alanlarda kadınlar ve lgbti+lar süre giden eşitsizliklerle mücadele ederken yapılan araştırmalar gösteriyor ki, çevrimiçi platformlarda da kadınlar, erkeklere göre daha fazla taciz, tehdit ve çevrim içi şiddete maruz kalıyor ve sosyal medya şirketleri gittikçe yaygınlaşan bu taciz ve şiddetin önüne geçmek için güçlü adımlar atmıyor. Dijital şiddet; dijital internet ortamında kadına yönelik hakaret, tehdit, nefret, küfür veya cinsel içerikli yazı, görüntü vb materyallerin gönderilmesi, yayınlanması, ısrarlı takip etme olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de dijital şiddet nedeniyle gelen başvuruların arttığı ve tüm ihbarların %11'ini oluşturduğu bildirilmiştir. Özellikle genç kadınlar ve lgbti+lar sosyal medya paylaşımları ve kullanım biçimleri üzerinden erkekler tarafından ailelerine ifşa edilmekle tehdit edilmekte. Bu tehditlerden çekinen çoğu kadının istismara maruz kaldığı ve bu konuda adli birimlerin ve yetkililerin yetersiz kaldığı görülmektedir. Kadınlara ve

Igbit+lara y6nelik her t6r Şiddetin arttığı y6n6nde bulgular olması konuyla ilgili acil 6nlemlerin alınması ve sosyal politikaların geliŐtirilmesi gerektiğini g6stermektedir. Bu s6reğte kadınlarda artan ev içi iş y6k6 ile iliŐkili t6kenmiŐlik belirtilerine de dikkat edilmelidir. Kırılgan grupların sahip olduğu sınırlı kaynaklar, bu olaylarla birlikte dirençlerinin daha hızlı zayıflamasına ve olumsuz yaŐantı sayısının artmasına neden oluyor.

İSTANBUL S6ZLEŐMESİ;

11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılan Kadınlara Y6nelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin 6nlenmesi ve Bunlarla M6cadele Hakkındaki Avrupa Konseyi S6zleŐmesi (kısa adıyla İstanbul S6zleŐmesi), 1 Ağustos 2014 tarihinde y6r6rl6ęe girmiŐtir.

1. Bu s6zleŐmenin hedefleri Őunlardır:

- Kadınları her t6rl6 Şiddete karşı korumak ve kadına karşı Şiddeti ve aile içi Şiddeti 6nlemek, kovuŐturmak ve ortadan kaldırmak;
- Kadına karşı her t6rl6 ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınları g6çlendirmek de dâhil olmak 6zere, kadınlarla erkekler arasında 6nemli 6lę6de eşitliği yaygınlaŐtırmak;
- Kadına karşı Şiddet ve aile içi Şiddetin t6m mağdurlarının korunması ve bunlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çeręeve, politika ve tedbirler tasarlamak;
- Kadına karşı Şiddeti ve aile içi Şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası iŐbirlięini yaygınlaŐtırmak;
- Kadına karşı Şiddet ve aile içi Şiddetin ortadan kaldırılması için b6t6nc6l bir yaklaŐımın benimsenmesi maksadıyla kuruluŐların ve kolluk kuvveti birimlerinin birbiriyle etkili bir biçimde işbirliği yapmalarına destek ve yardım sağlamak.
- İstanbul S6zleŐmesi'nin en 6nemli 6zelliği, biyolojik veya hukuki, ailevi bağ olup olmadığına bakılmaksızın ev içi Şiddetin (6rneğin eski veya mevcut eŐler, evlilik dışı partnerler, birlikte ikamet edilen aile fertleri, akrabalar veya birlikte ikamet edilen baŐkaları tarafından y6neltilen Şiddetin) ve kadınlara y6nelik her t6rl6 Şiddetin 6nlenmesi ve bunlarla m6cadeleye ilişkin standartlar 6ng6rerek Avrupa 6lkelerini hukuki olarak bağlayan ilk belge olmasıdır.

FESİH; "11 Mayıs 2011 tarihinde imzalanan ve 10 Őubat 2012 tarihli ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan Kadınlara Y6nelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin 6nlenmesi ve Bunlarla M6cadeleye İlişkin Avrupa Konseyi S6zleŐmesi'nin T6rkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine, 20.03.2021 tarihli 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesi gereğince karar verilmiştir"

Dolayısıyla bu fesih kararı ile birlikte s6zleŐmedeki hedeflerden vazgeçildiği ve kadınların savunmasız bırakıldığı aŐıkkardır.

GÖZLEM VE TESPİTLER

ADLİ MEKANİZMALAR ve 6284 SAYILI KANUNUN UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR:

Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında yasa gereği işbirliği içinde olması gereken kurumların çalışanları şiddet mağdurlarına gerekli hassasiyeti göstermemekte şiddet mağduru kadınlara ikinci bir mağduriyet yaşatmaktadır. Kurumlarda görevli personeller toplumsal cinsiyet, görüşme teknikleri ve kadın hakları alanında bilgi sahibi olmadıkları için şiddet mağdurları ile yaptıkları görüşmeler sonucunda mağdur kendisini suçlu hissetmekte, yargılandığı ve yaftalandığı hissine kapılmaktadır.

Şiddet mağduru kadınların ve lgbti+ların başvuruları uygun olmayan şartlarda ve mekânlarda aleni bir şekilde alınmakta, kadınlar sürekli erkek polislerle muhatap olmak zorunda kalmaktadırlar.

Kadınlar, 6284 sayılı Kanundan çoğunlukla önleyici tedbir kararları çerçevesinde faydalanmaktadır. Tedbir kararlarının pek çok kadına benzer bir içerikle verildiği, kadınların kendilerine has sorunlarına yönelik çözüm sunulmadığı, şiddetin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak ve şiddetsiz bir hayat kurmak için maddi desteklerin es geçildiği görülmektedir. En sık alınan tedbir kararları, şiddet uygulayanı uzaklaştırmaya yönelik kararlardır. Bu kararlar da kısa süreler için verilmekte ya da şiddet uygulayana tebliğ edilmemektedir. Geçici maddi yardım ve sığınak sağlanması gibi kadınların güçlenmesine yönelik destekleri içeren kararlar daha az alınmakta, şiddet uygulayanı evden uzaklaştıran tedbir kararları çalışmayan pek çok kadının ekonomik olarak güçsüz kalmasına sebep olmaktadır. Bahsettiğimiz sebepler, kadının şiddet ortamından çıkmasını zorlaştırmaktadır.

İstanbul sözleşmesinden çekilme kararı sonrası koruma tedbiri başvuruları gereksiz veya somut delil yokluğundan reddedilmektedir. Oysaki 6284 sayılı yasaya göre koruma tedbirleri için somut delil şartı aranmaması, mağdurun/kadının beyanına üstünlük tanınması gerekir.

Koruma tedbiri taleplerine ilişkin verilen tedbir süreleri çok kısa ve etkisiz sürelerdir. Sürenin tedbir kararının verildiği tarihten başlaması ve tebliğin uzun süre yapılmaması ise verilen süreyi iyice kısıtlamaktadır.

Çoğu zaman şiddet faili ile mağdur aynı evde yaşamakta, mağdurun uzaklaştırma talebinin kabul edilmesi durumunda bu karar kadının bulunduğu ikamete gelmekte ve kadın fail ile hukuken bir araya getirilmektedir.

Soruşturmalar çok yavaş ve etkin olmayan biçimde yürütülmekte, kadının süreci kendisinin takip etmesi beklenmektedir.

Nafaka hakkının kısıtlanmasına ilişkin sürekli gündeme gelen yasa değişiklikleri, hükümet yetkililerinin aleyhe konuşmaları ve ana akım medyada oluşturulan algı mahkemelerde olumsuz etki yaratmaktadır. Bahsettiğimiz aleyhte propagandaların sonucu olarak nafaka ya hiç verilmiyor ya da çok düşük miktarlarda belirlenmektedir. Kararın ardından nafakanın tahsili süreci ise bir başka zorluklar silsilesini beraberinde getirmektedir. Miktarlar çok düşük olmasına rağmen nafakanın tahsili çok zor olmakta ve çoğu zaman alınamamaktadır.

Mevcut kadın sığınma evlerinde sadece barınma sorunu yaşayan kadın ve lgbti+lara yönelik henüz herhangi düzenleme olmadığından, kadın konukevlerinde yüksek can güvenliği riski

taşıyan kadınlar ve lgbti+lar ile sadece barınma sorunu yaşayan kadınlar beraber yaşamaktadırlar. Dolayısıyla can güvenliği riski olan kadınları korumaya çalışırken sadece barınma sorunu yaşayan kadınların kişisel özgürlüklerine engel olunmakta ayrıca barınma talep sayısının yüksek olmasından kaynaklı olarak can güvenliği riski bulunan kadınlar ve lgbti+lar da ifşa olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasaya göre, kadına yönelik şiddetle mücadelede resmi kurumların sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapması gerekirken şiddet suçlarına ilişkin yürütülen ceza yargılamalarında dosyalara katılma taleplerimiz reddedilmektedir.

Cmk sisteminde mağdurun talebi olmadan avukat ataması yapılmamaktadır. Çoğu mağdur bu hakkının varlığından haberdar olmadığından hukuki destek alamamakta ve süreç boyunca psikolojik olarak istismar edilmektedir.

Kades uygulamasına yedi dil eklenmiş olmasına rağmen bölgede ve ilde yoğun bir şekilde konuşulan Kürtçe bu dillerin dışında tutulmuştur.

Özellikle İstanbul Sözleşmesinden Cumhurbaşkanı'nın bir gece yarısı kararnamesi ile çekilme ilanı, kadınların hakları ve güvenliği konusunda ciddi riskler yaratmıştır. Bu karardan sonra bazı başvuru kadınlar, şiddet faili eşlerinin onlara karşı şiddetlerinin dozunu arttırdığını ve "artık sizi bu devlet korumayacak, gidecek yerin kalmadı" gibi tehditlerle şiddetin dozunun arttığını ifade etmişlerdir. Yine iktidarın bu yaklaşımından dolayı kolluk ve mahkemeler şiddet vakalarında daha toleranslı davranmaya başlamıştır.

Baro adli yardımdan yapılan atama dosyalarında dahi kadınların adli yardım talepli davalarına ilişkin adli yardım talepleri reddedilmekte ve birçok kadın yargı harç ve giderlerini ödeyemediğinden kaynaklı davayı düşürmektedir.

155'e yapılan ihbar durumlarında kolluk olay yerine gitmemekte, geç ulaşmakta ve kayıt almamaktadır.

Özellik çocuk istismarı olaylarında Çocuk İzleme Merkezlerinde yapılan müdahalelerin eksik, yanlış, etkisiz ve yetersiz yürütüldüğü çok net bir biçimde gözlemlenmiştir. İstismar mağduru çocuk başvurularının sadece hukuki süreçlerinin başlatıldığı ancak bunun yanında psikolojik, sosyal veya nakdi bir destek sağlama yoluna gidilmediği ve bunun için gerekli kurumlar arası koordine ve iletişimin sağlanmadığı da yaptığımız tespitlerdendir.

İstismara ilişkin ceza dosyalarında katılma talepleri reddedilmekte ve bu şekilde yargılamalara destek sunmak sunan sivil toplum kuruluşları ve meslek odalarının önü kesilmektedir.

Cinsel istismara maruz bırakılan çocukların beyanlarının soruşturma aşamasında Çocuk İzlem Merkezinde alınması gerekir. Kanunda düzenlendiği şekliyle, zorunlu olmadıkça çocuk bir kez daha dinlenmemelidir. Ancak bu hususlar göz ardı edilerek henüz dosya incelenmeden suça maruz bırakılan çocuklar duruşmaya davet edilmektedir. Bu durum çocukların defalarca dinlenmesine ve örselenmesine sebep olmaktadır. Duruşma günü çocuğu Adli Görüşme Odasında dinleyen bazı hakimler bununla da yetinmeyerek çocuğu bir sonraki duruşmada mahkeme salonunda dinlemek isteyebilmektedir. Çocuğun yüksek yararını gözetmek gibi bir endişesi olmayan hakimler yüzünden çocuklar defalarca adli makamlar ile temasta bulunmaktadır.

ARTAN KADIN CİNAYETLERİ

Diyarbakır ilinde son bir yılda SÜRYAN BÜYÜK, GÜLİSTAN ŞAYLEMEZ, HAVVA YILMAZ, BEDİA AYDOĞAN, SEMANUR KAPLAN, ŞİRVAN DÖNMEZ, SEVGİL FİDAN, EMİNE KARAKAŞ, AYŞE TAYURAK, ASLI DEMİR, GURBET FİDA isimli **11** kadın erkek şiddeti sonucu hayatını kaybetmiş, 4 kadın ise yaralanmıştır. Bunun yanında yaygın bir şekilde intihar süsü verilen kadın cinayeti meydana gelmiştir. Rakamların artmasında cezasızlık politikalarının etkin ve yaygın kullanılması başat sebeptir. Diyarbakır ilinde yaşanan kadın cinayetlerinin tamamında öldürülen kadınların koruma kararlarının olduğu veya sığınaktan çıktıktan sonra katledildiği yaptığımız araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Yine 155 ihbar hattına yapılan aramalarda kolluğun geç müdahalesi sebebiyle yaşamını yitiren kadınlar olmuştur.

Öldürmek maksadıyla saldırıya uğrayan fakat yaralı kurtulan kadınların korunması için kolluk veya savcılığı harekete geçirmek üzere epeyce uğraş vermek gerektiği tarafımızca tecrübe edilmiştir. Yine yaşamlarının tehdit altında olmasına rağmen bu kadınlar hakkında herhangi bir nakdi veya sosyal destek yoluna gidilmediği tarafımızca gözlemlenmiştir.

Yine firar olan failerin yakalanmadığı veya çok geç yakalandığı bilinmektedir. Bu nedenle kadınlar sürekli bir biçimde tehdit altında yaşamını sürdürmek zorunda bırakılmıştır.

YARGI TACİZİ

Daha önceki yıllarda başlayan ve kadın çalışmaları alanında veya siyasal, sendikal alanda mücadele eden aktivist kadınlara dönük yargı operasyonları yine devam etmiş ve onlarca kadın gözaltına alınmış, tutuklanmış, soruşturmalardan geçirilerek yargılanmıştır.

Aralarında kadın üyelerinin ve yöneticilerinin olduğu birçok dernek, meslek odası, sendika üyesi/yöneticisi ev baskınları, gözaltılar yaşamış ve bu gözaltıların sebebi olarak da 8 Mart ve 25 Kasım eylemlerine katılmak, kadın ve lgbti+ alanındaki çalışmaları, siyasi alandaki çalışmaları, basına verilen röportajlar ve demeçler, kadın derneklerinde üye veya yönetici olmak, ifade özgürlüğü ve örgütlenme hakkı kapsamında ele alınması gereken faaliyetleri suçlamalar arasında sıkça yer alarak suç unsuru olarak gösterilmiştir. Ev aramaları sırasında talep edilmesine rağmen avukatlara haber verilmemektedir. Tüm arama ve el koyma işlemleri müdafii yokluğunda gerçekleştirilmektedir. Gözaltına alınan kadın ve lgbti+ aktivistlerin soruşturma dosyalarına ivedilikle kısıtlama kararı alınarak savunma hakları kısıtlanmaktadır. Ev aramaları sırasında talep edilmesine rağmen avukatlara haber verilmemektedir. Tüm arama ve el koyma işlemleri müdafii yokluğunda gerçekleştirilmektedir.

Geçtiğimiz günlerde TJA dönem sözcüsü Ayşe GÖKKAN tam da bu suçlamalar ve hukuksuz işlemlerle, yürüttüğü kadın mücadelesi sebebiyle yargılanmış ve 30 yıl hapis cezasına mahkum edilerek tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir. Verilen bu mahkumiyet kararıyla Kürt Kadın Mücadelesinin kriminalize edilmesi hedeflenmiştir.

Diyarbakırdan çıkan ve Kürt Kadın Hareketine dönük yargı eliyle yapılan bu saldırı ile topyekun kadın mücadelesinin kendisinin hedef alındığını ve yürütülen yargı tacizinin günden güne derinleşerek devam edeceğini biliyoruz.

2021 yılında yapılan kadın eylemlerine orantısız güç kullanımı ile müdahale edilmesi, miting-yürüyüş gibi etkinliklerde kadınların alana alınırken şiddet ve hak ihlali boyutuna varan ince

arama, keyfi şekilde eşyalara el konulması, hakaret, itiraz eden kadınları darp etme ve gözaltına alma şeklinde polis uygulamalarıyla karşılaşmıştır.

Çeşitli tarihlerde Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü' ne bağlı kolluk güçlerince gözaltı işlemi uygulanan kadınların telefon şifrelerini vermeye zorlama ve vermezler ise gözaltı sürelerinin uzayacağı tehditlerinde bulunma, günde sadece üç defa su verme ve bu kuralı ilaç alımı için bile olsa yumuşatmama, hücrelerde tekli tutma ve kapıların sürekli kapalı şekilde tutulması, yemeklerin özgün sağlık koşullarına gözetilmeden verilmesi, yemeklerden kaynaklı zehirlenme vakalarının yaşanması, hakaret, aşağılama ve tehdit içerikli psikolojik şiddet uygulama, gözaltı sürelerinin uzun olmasına karşın hijyen koşullarının banyo, tuvalet ve hücrelerdeki eşyalar açısından sağlanmaması, ilaçların kullanılmasını engelleme veya geciktirme, her avukat görüşünden sonra tekrar aramaya tabi tutma şekillerinde şiddet ve ihlal uygulandığı başvuru kadınlar tarafından beyan edilmiştir.

Çıplak aramanın her ne kadar kaldırıldığı bildirilse de detaylı arama adı altında kadınların insanlık onuruna yakışmayan muameleye maruz kaldıkları ve neredeyse çıplak bir şekilde arandıkları bilinmektedir.

ÖZEL SAVAŞ PRATİKLERİ VE YARATTIĞI ŞİDDET

Aldığımız başvurular, üye ve gönüllülerimizin gözlemleri, basına yansıyan olaylar sonucunda Diyarbakır ve çevre çeper kentlerde gerçekleşen farklı şiddet biçimleri de sistemin kadın politikasını yansıtmaması açısından bu raporun konusu olmalıdır. Son süreçte artan çocuk istismarı olayları; okullarda ve kuran kurslarında gerçekleşmektedir. Aile içinde istismar edilen çocuk sayısı da ürkütücü boyutlara ulaşmış ve yakıcı bir hal almıştır. Devletin, çocuğa karşı gelişen şiddeti önlemeye dönük bir politikası yoktur ve önleyici, koruyucu tedbirler ve mekanizmalar çalışmamaktadır.

Gençlerin maddeye yönlendirilmesi, genç kadınların fuhuşa sürüklenmesi gibi şiddet türleri, organize suç faaliyetleri, çeteci ve mafyatik ilişki biçimleri üzerinden üretilmektedir. Bu çetelere mensup kişilerin çoğu sırtını devlete dayayan ve yargının cezasızlık pratiğine güvenen kamu görevlilerinden oluşmakta ve pervasızca suç işlemektedirler. Diyarbakır'daki ve bölgedeki kafelerde ve gençlerin gittiği mekanlarda uyuşturucu maddeye ulaşmak çok rahatlamakta bu konuda kolluk tarafından hiçbir denetimi yapılmamaktadır. Bu kişiler tarafından, kadınlar, flörtle başlayan, ve daha sonra tacizle süren tuzaklara düşürülerek, şantaj ve tehditle pazarlanmakta ve/veya uyuşturucu madde verilerek fuhuşa zorlanmaktadır. Genç kadınların çeteleşmiş kamu görevlileri tarafından cinsel şiddete maruz kaldıktan sonra sistemin tüm mekanizmaları tarafından görülmediği, duyulmadığı ve yapılan tüm şikayetlerin takipsizlikle sonuçlandığı bir süreçle, bu kadınlar defalarca şiddete maruz kalmaktadır. Hakaret, tehdit, şantaj, darp edilme, intihara zorlama gibi farklı uygulamalarla kadınlar sindirilmeye ve şikayetlerini geri çekmeye zorlanmaktadır. Tüm bu şiddet sarmalı bir sistem politikası olarak iyice açığa çıkmıştır.

Kolluk güçlerinin karıştığı kadına ve çocuğa dönük şiddet suçlarında da artış yaşandığı basına yansıyan olaylardan anlaşılmaktadır. Bunun yanında failin kolluk gücü olması/üniformalı olması sebebiyle suçun kovuşturulması sürecinde gerek yargı mercilerinde gerekse de siyasi alanda sahip çıkan söylemlerle korunmaya çalışıldığı, ve yargılama sürecinin cezasızlığa yol açacak şekilde yürütüldüğü yaptığımız tespitler arasındadır.

ARTAN İSTİSMARLAR ve ERKEN YAŞTA EVLİLİK

Hükümetin cinsel istismar ile etkin bir mücadele niyetinde olmadığı ve sürdürülebilir bir çocuk koruma politikası yürütmediği, bu konuda bir vaadinin de olmadığı basına ve bize yansıyan vakalardan anlaşılmıştır. Bu sebeple istismar vakalarının gün geçtikçe daha vahim boyutlara ulaştığı görülmektedir.

Son zamanlarda özellikle Diyarbakır ilçelerinde yaşanan ve failin kamu görevlisi olduğu birçok vaka hem basına yansımış hem de mağdurlar tarafından ağ bileşeni kurumlara başvuru yapılmıştır. Bu başvurularda cinsel istismar vakalarının adli mercilere yansımaması için bazı kamu görevlileri tarafından özel çaba harcandığı belirlenmiştir. Failin kamu görevlisi olduğu dosyaların kapatılmaya çalışıldığı ve hem toplumsal hem adli makamlar nezdinde cezasızlık politikalarının devreye konulduğu tespit edilmiştir.

Cinsel istismarın bir başka boyutu ise erken yaşta yapılan zorla evliliklerdir. Bileşen kurumlara gelen ihbarlarda imamlık, düğün salonu işletmeciliği, kuaförlük gibi iş kollarında faaliyet gösteren kişilerin bu suça ortak oldukları ve suçu bildirme yükümlülüklerini yerine getirmediği gözlenmektedir.

LGBTİ+ LAR İLE MÜLTECİ KADINLARIN YAŞADIĞI ŞİDDET

Aile içi şiddet kadına yönelik şiddetin en yaygın ancak en gizli kalan türüdür. Şiddete uğrayan kadının ve lgbti+nın fail erkek ile aynı hanede yaşayıp yaşamadığına bakılmaksızın; eski veya şimdiki eş, partner veya aile mensubu sayılan kişiler tarafından uygulanan her türlü şiddet “aile içi/ev içi şiddet” olarak kabul edilmektedir.

Özellikle yurtların kapanması ve bazı dernek ve vakıfların burslarda kesintiye gitmesi nedeniyle aile evine dönmek durumunda kalan lgbti+ öğrenciler yaşam biçimleri, kıyafet tercihleri ve özel alan talepleri nedeniyle erkek aile bireylerinin şiddetine maruz kalmışlardır. Bu süreçte ruhsal ve fiziksel problemlerle boğuşan kadın öğrencilerin eğitimleri sekteye uğramış ve ders başarıları düşmüştür. Bu düşüşün bir başka nedeni de okula gitmeyen kadın öğrencilerin evdeki bütün işlerden sorumlu tutulmaları ve bu nedenle ders çalışmaya vakitlerinin kalmayıpıdır. Kadınların ev içinde maruz kaldığı bu durum; ev içi/ev işinde harcadıkları emeğin doğal ve karşılıksız görülmesi, adeta görünmez oluşudur. “Kadının görünmeyen emeği” kavramı, kadınların ev içi/aile içinde yakınları ile ilişkilerinde ev yaşamına, çocuklara, yaşlı ve hastalara fiziksel veya duygusal olarak harcadıkları karşılıksız emeği ifade etmektedir. Bu bağlamda kadınlar ev içinde sosyokültürel ve ekonomik olarak şiddete uğramaktadır. Özellikle yaşlı, engelli, lgbti+, göçmen ve mülteci kadınlar gibi kırılgan gruplar için riskin daha yüksek olduğu bildirilmektedir. Kadınlar bu süreçte şiddet uygulayan erkekler ile 24 saat bir eve kapanmışken destek mekanizmalarına ulaşmakta her zamankinden daha çok zorlanmışlardır. Kadınlar ve lgbti+lar yalnız kaldıkları ilk fırsatta yardım hatlarını aramakta ancak şiddet uygulayan erkeğin bundan haberdar olması durumunda daha fazla şiddete maruz kalmaktan korkmaktadır.

Bütün bu zorlukların yanında yaklaşık iki yıldır ana akım medyada ve devlet televizyonunda, yer verdiği “cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği” ibareleriyle Türkiye’deki kadınların yanı sıra lgbti+ların ve mülteci kadınların da birkaç referans metninden biri olan İstanbul Sözleşmesi’ne yönelik karşı kampanyalar gerçekleştirilmektedir. Üst düzey politikacılar, devlet ve hükümet yetkilileri, bu yöndeki eşitlik taleplerini reddetmelerinin yanı sıra, lgbti+’lara

yönelik ayrımcılığı körükleyecek homofobik ve transfobik açıklamalar yapmaktadır. COVID-19 pandemisi koşullarıyla birleşen kriminalizasyon çabaları ve hedef göstermeler lgbti+'ların hayatlarını daha da zorlaştırmakta, lgbti+'lara yönelik suçların artması ve meşrulaştırılmasının önünü açmaktadır.

Trans kimlikleri kriminalize etmeye yönelik keyfi uygulamalar, transların toplum içindeki görünmezliğini ve haklara erişimlerinin önündeki engelleri artırmaktadır. Öyle ki lgbti+ olmanın yanında başka kimlikleri de olan bireyler, çoklu ayrımcılığa uğrayarak şiddete daha ağır bir biçimde maruz kalmaktadır. Örneğin bugün ülkemizde güvenlik bahanesiyle lgbti+ tutuklulara ve hükümlülere hukuka ve kanuna aykırı infaz rejimi uygulanmaktadır. Lgbti+ mülteciler için ise sığınma hakkının ve sosyal uyum sürecinin gerektirdiği politikalar hayata geçirilmemektedir.

Göçmenlerde ve mültecilerde başta hastalığın önlenmesine yönelik alınan birincil, ikincil ve üçüncül korunma tedbirlerinde sorunlar gözlemlenmektedir. Ayrıca sürecin belirsizliği, toplumsal damgalanma, salgın süreci ile birlikte göçmenlere ve mültecilere karşı artan ayrımcılık, nefret söylemleri ve şiddet, toplumsal baskı unsurları ve temel problemler olarak karşımıza çıkmaktadır; zira pek çok insan, bilimsel bir temele dayanmadığı halde hastalığın yayılmasından göçmenleri sorumlu tutmaktadır. Pandeminin yaşattığı zorlukların dışında sığınmacı ve göçmen kadınlar sığınma öncesi, sığınma arama sırasında ve sığınma ülkesinde cinsiyete dayalı şiddete maruz kalmaktadır. Kocasını ve/veya çocuklarıyla sığınma arayan kadınlar genellikle zorlu sığınma sürecinde aile içi şiddete maruz kalmaktadırlar. Bunun en temel sebeplerinden biri sığınma süresinin uzunluğudur. Aile fertleri, geleceği belirsiz bir durumda olmalarından ve mevcut şartlarda ekonomik ve sosyal sorunlar yaşamalarından ötürü şiddet uygulayabilmektedirler. Aile içi şiddet sığınmacıların sorunlarla başa çıkmalarını zorlaştırmakta ve psikososyal durumlarını iyice kötüleştirmektedir. Sığınmacı kadınlar maruz kaldıkları tecavüz, taciz, ayrımcılığa karşı adli mekanizmalara başvurma hakkına sahiptirler. Ne yazık ki her iki durumda da sığınmacı kadınlar adalete erişimle ilgili ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlar; dil, ayrımcılığa uğrama, durumunu raporlayamama, etkin bir koruma ve adli yardımdan faydalanamamadır. Dil sorunu özellikle sığınmacı kadının ilgili güvenlik birimlerine sorununu anlatabilmesi için hayati önemdedir. Ancak sığınmacı kadınların çoğu Türkçeyi ya bilmemekte ya da iyi konuşamamaktadır. Benzer şekilde aile içi şiddet durumlarında çoğu zaman güvenlik birimlerinin sorunun çözümünü aile fertlerine bıraktıkları ve adalete erişimleri için kadınlara kolaylık göstermediği bilinmektedir. Güvenlik birimlerinin bu şekilde keyfi uygulamalarda bulunmasının temel nedeni İstanbul Sözleşmesi aleyhine hükümet yetkililerince yapılan propagandalardır.

Bütün bu zorlukların yanında yaklaşık iki yıldır ana akım medyada ve devlet televizyonunda, yer verdiği "cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği" ibareleriyle Türkiye'deki kadınların yanı sıra lgbti+'ların ve mülteci kadınların da birkaç referans metninden biri olan İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik karşı kampanyalar gerçekleştirilmektedir. Üst düzey politikacılar, devlet ve hükümet yetkilileri, bu yöndeki eşitlik taleplerini reddetmelerinin yanı sıra, lgbti+'lara yönelik ayrımcılığı körükleyecek homofobik ve transfobik açıklamalar yapmaktadır.

Sığınmacı kadınlar özellikle hizmetlerden faydalanma konusunda toplumsal cinsiyet yüzünden ayrımcılığa maruz kalabilmektedirler. Bilindiği gibi sığınmacılar İçişleri Bakanlığının gösterdiği illerde ikamet etmek zorundadırlar. Söz konusu iller çoğunlukla muhafazakâr, az

nüfuslu illerdir. Özellikle yalnız sığınmacı kadınlar bu illerde yerel halk tarafından toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz kalabilmekte, baskıya uğrayabilmektedirler. Yalnız sığınmacı kadınlar kiralık ev bulabilmek, toplumsal hayatta yer alabilmekle ilgili sıkıntılarla karşılaşmaktadırlar. Aynı zamanda sığınmacı kadınlar hizmetlere erişme ve eşit şekilde faydalanabilme konusunda ayrımcılığa maruz kalabilmektedir. Örneğin; bazı sığınmacı kadınlar İran İslam Cumhuriyetinden geldikleri için İslam karşıtı olarak değerlendirildiklerini ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından faydalanamadıklarını ve yerel halk tarafından baskıya maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bazı sığınmacı kadınlar ikamet ettikleri uydu kentlerde örtünme gereği hissettiklerini belirtmişlerdir. Kadınların kullanılmaya, cinsel ve fiziksel istismara, sömürüye ve mal ve hizmetlerin dağıtımında ayrımcılığa karşı korunmaları gerekir. Kadın sığınmacıların çoğu Türkçe bilmemektedir. Mülteci kadınlar çoğunlukla ev içinde kalmakta, herhangi bir şekilde dışarı çıkamamakta ve bu nedenle hem Türkçeyi öğrenememekte hem de yaşadıkları ortamı tanıyamamaktadırlar Bu durum kadın sığınmacılar açısından zor bir durumdur. Kendilerini ifade edemediklerinden birçok problemlerle karşılaşabilmektedirler. Yaşanılan mekâna bağlı olarak gelişen hastalıklar, sağlık problemleri içinde en başta yer almaktadır. Bunlar arasında rutubete ve soğuğa bağlı olarak üst ve alt solunum yolu enfeksiyonları ve romatizma gibi hastalıklar en fazla görülmektedir. Psikolojik hastalıklar, depresyon, anksiyete gibi hastalıklar da içinde bulunulan ortama bağlı olarak gelişebilmektedir. Ayrıca sığınmacı kadınlarda sürekli ev içerisinde kalmış olmalarından kaynaklanan bir takım psikolojik rahatsızlıklar da ortaya çıkabilmektedir.

SAĞLIK ALANINDA ŞİDDET ;

Cinsel şiddet, darp ve ihmale uğrayan çocuklar; hekim ile karşılaşmadan önce birçok bürokratik aşamadan geçmiş oluyor. Acil servise rapor için götürüldüklerinde karşılaştıkları kişi ruh sağlığı uzmanı olmadığı için çocuk ikinci kez hatta çoğu zaman defalarca aynı anamnezi vermek ve tekrar tekrar aynı stresi yaşamak durumunda kalıyor. Merkezi hastaneler dışında çoğu ilçe devlet hastanesinde sosyal hizmet uzmanı bulunmuyor. Hekimler eğitim süreçlerinde adli tıp ve ruh sağlığı stajlarında bu alan teknik olarak ele alındığı için çoğu zaman yetkin olmayabiliyor ya da yönlendirmeye açık olabiliyor. Hastayı(başvurunu) getiren kolluk kuvvetleri, hastane polisi ve hastane özel güvenliği hekimlik uygulamalarına yönlendirici müdahalelerde bulunabiliyor. Hekimin yetkin olduğu, toplumsal cinsiyet eşitliği alanında bilgisi olduğu optimum koşullarda; diğer sorunlar acil servislerde mahrem alan sağlanmak ve hastanın mahremiyetinin devamlılığını sağlamak çok güç. Çoğu hastanede adli muayene için ayrılmış bir alan yok. Başvuran getirildiği anda yaşadığı fiil dedikodu kültürü ile tüm hastaneye küçük ilçelerde tüm ilçeye yayılıyor . Hastane personeli(bu konuda hasta mahremiyetini çiğnediğinde) bir yaptırım organizasyonu yok bu çok meşru sayılıyor. Ayrıca neredeyse tüm adli muayeneler açık-okunabilir şekilde kolluğa veriliyor ve o arada savcılık öncesi tüm görevliler mahremiyeti ihlal ediyor. Normalde hastanelerin kapalı zarfla savcıya yollaması gerekirken bu kuralın uygulaması neredeyse sıfır. Başvuran ya da ailesi kendi raporunun örneğini istediğinde hastane savcılıktan kopyasını alırsınız diye paylaşmıyor. Özellikle 18 yaş altı başvurularda eğer başvuran çocuk evli ise yada kendi çocuğu varsa bir çocuk olarak değil kadın olarak yaklaşım gösteriliyor, sağlık personelinde böyle bir algı var.

Son olarak çoğu zaman fiziksel şiddet sadece sözel olarak sorgulanıyor ayrıntılı bir fiziki muayene yapılmıyor ve başvuru bir bütün olarak değerlendirilmiyor. Bilgilendirme ve onam

kısmı çoğu zaman es geçiliyor. Hekimler eğer şiddet gören kişi adli bir süreçle başvurmadıysa muayene sırasında aile içi şiddet, ihmal, cinsel istismar yaşandığını fark ettiğinde dahi çoğu zaman kendisi aile ile sorun yaşamamak ya da şiddete uğramamak için görmezden gelebiliyor. Şiddete uğrayan kadınlar için kamuda hangi adımlar atılacak hangi yönlendirmeler yapılmalı adli tabipler dışında kimse tarafından bilinmiyor.

İşyerlerinde kadın çalışanlara sistematik olarak mobing uygulanmaktadır. Nöbet hususunda kadın çalışanların özgün koşulları dikkate alınmamaktadır. Gebe sağlık çalışanlarına riskli gebelikler olmasına rağmen nöbet tutturulduğu ve bu sebeple bir sağlık çalışanının bebeğini kaybettiği kamuoyuna yansımıştır. Sağlık alanında şiddet ve mobinge karşı yapılan itirazlar yine kadınlara mobing olarak dönmekte, idare tarafından dayatılan çalışma koşulları kabul etmeye zorlanmaktadır.

Aile Sağlık Merkezlerinde çalışan kadınlar için gebelik büyük bir sorun olarak görülmekte, kadının gebelik döneminde yerine yeni personel görevlendirilmediği için aile hekimleri gebe kadınlarla çalışmaktan vazgeçmektedir. Ayrıca Aile Sağlık Merkezlerinde süt izni kullandırılmamaktadır. Bu da kadınların çoğu zaman çalışma yaşamından uzaklaşmasına ya da çocukları ve işi arasında tercihe zorlanmasına sebep olmaktadır.

İşyerlerinde erkek idarecilerin kadın çalışanlara yönelik uyguladıkları sözlü tacizlerde açılan soruşturmalar takipsizlikle sonuçlanmakta, kadının beyanı esas alınmamakta ve kadın çalışan aynı idareciyle çalışmaya zorlanmaktadır.

Şiddete maruz kalan kadınlar ve lgbti+lar hastaneye geldiklerinde personelin duruma nasıl yaklaşacağına ilişkin bilgi eksiklikleri süreçlerin gereğince yürütülmemesine sebep olmaktadır.

EĞİTİM ALANINDA ŞİDDET ;

Uzaktan eğitim sürecinde dahi eğitim işkolunda yaşanan erkek şiddeti her zamanki yoğunluğuyla devam etmiştir. Özel eğitim kurumlarında çalışan çok sayıda kadın emekçi pandemi sürecinde ilk gözden çıkartılan kişiler olmuştur. Pandemi sürecinden dolayı okulların uzaktan eğitime girmesiyle eve çekilen ve esnekleştirilen kamu hizmeti kadın emekçiler için büyük bir yük haline getirilmiştir. Yine ev içerisindeki her türlü sorumluluğu üstlendikleri için kadın emekçiler daha fazla mesai harcamış ve kamusal alandan uzaklaşarak özel alana itilmiş, evde birlikte yaşadıkları kişilerin her türlü şiddetine maruz kalmışlardır. Ayrıca pandemi sürecinde kız öğrencileri (özellikle lise grubu öğrencileri) evdeki kardeşlerine bakma ve ev işleri sorumluluğunu üstlenme durumundan dolayı online eğitime katılım düzeyleri oğlan öğrencilere göre çok daha düşük düzeyde olmuştur. Bu süreçte kız öğrencilerin okul terkleri ve erken yaşta evlilikleri artmıştır.

Yeni dönemde okulların açılmasıyla beraber hem okul idarelerinin hem de okul ortamındaki erkeklerin, kadın emekçilere yönelik mobingleri artmış bu durum daha da görünür olmuştur. Sözleşmeli öğretmenlik uygulaması bütün kamu emekçilerinin güvenceli çalışma hayatını tehdit etmektedir. Özellikle kadın emekçiler, çalışma sözleşmelerinin feshedilmesi tehdidiyle idarecilerinin mobingine hatta istismarına maruz bırakılmaktadır. Bu süreçle beraber birçok kadın psikolojik, fiziksel, cinsel şiddete maruz kalmış ve ağır travmalar yaşamıştır.

Yine son dönemde okullarda yaşanan istismar olaylarında, istismarcıya yaptırım uygulanmaktansa, okul idareleri başta olmak üzere istismarcıyı kollama, koruma, fail hakkında hiçbir işlem yapmayıp istismarı örtbas etme eğilimi olmuştur. Bu durum özellikle istismara uğrayan çocuklar başta olmak üzere bu olaya tanık olan diğer öğrencileri, velileri her açıdan olumsuz etkilemektedir. Öğrenciler umutsuzluğa kapılmakta, okul terkleri yaşanmaktadır. Eril yargının faili koruyan uygulamaları özellikle kız öğrenciler üzerinde derin duygusal etkiler bırakmaktadır.

Okullarda yardımcı personel eksikliğinden dolayı kadın öğretmenler mesleki tanımlarının dışında olan işlerde okul temizliği işlerini yapmaktadırlar. Yetersiz doğum, dönüşümlü ebeveynlik ve süt izinleri, ücretsiz kreşlerin olmaması gibi sorunlar kamu emekçisi kadınlarının en büyük problemleri olmaya devam etmiştir.

BELEDİYE ÇALIŞANI KADINLARA DÖNÜK ŞİDDET

İş yerlerinde kadın çalışanlar psikolojik ve sözlü tacize maruz bırakılmaktadır. Keyfi sürgünler, kadro ve statüleri dışında farklı birimlerde zorla çalıştırma, şiddet failleriyle aynı ortamda çalışmaya zorlanma, özgün sağlık koşullarının dikkate alınmaması belediye birimlerinde çalışan kadınlara dönük yaşanan şiddet durumlarıdır.

Kayyum ile idare edilen belediyelerde kadın çalışanlar merkez dışı ilçelere sürgün edilmekte, kadın çalışanlar sendikalarını değiştirmeye zorlanmakta, farklı politik görüşleri nedeniyle dışlanmakta ve etkisizleştirilerek ve yok sayılmakta, korku politikaları sonucu kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddetin ve tacizin kurum dışına çıkarılması engellenmektedir. Kayyum atamalarının ardından kadın merkezleri pasifleştirilerek amacı dışında kullanılan naylon kurumlar haline getirilmiştir.

HABER-SEN İŞKOLU TARAFINDAN BİLDİRİLEN ŞİDDET

PTT işkolunun dağıtım alanında çalışan kadınlar fiziki olarak yük taşıdıkları için oldukça zor koşullarda çalışmaktadırlar. Dağıtım sırasında kadınların kimi zaman köpek vb hayvan saldırılarına kimi zaman ergenlik dönemindeki genç erkeklerin sözlü tacizine kimi zaman da yaşlı erkeklerin tacizine maruz kaldıkları görülmektedir. Regl döneminde olan kadınlar tuvalet kullanamamakta, ped değiştirme ihtiyaçlarını giderememekte ve hijyen koşullarından faydalanamamaktadır. Haddinden fazla iş yükü kadınlara yüklenmektedir. Kadın çalışanlar gönderi teslimi yaparken vatandaşın sözlü hakaretlerine, can güvenliğini tehdit eden tehditlerine de maruz kalmaktadır. Taşeron olarak çalışan kadınlar daha da düşük ücretlerle güvencesiz olarak çalıştırılmaktadır. Tüm angarya işlerin taşeron kadınlara dayatıldığı bilinmektedir.

DİYARBAKIR KADIN KAPALI HAPİSHANESİNDE YAŞANAN ŞİDDET VE HAK İHLALLERİ:

Diyarbakır kadın kapalı hapisanesinde 70 mahpustan 47'sinin yaşamsal risk taşıyan hastalıklarının olduğu, bu hastalıkların guatr, 3 kişinin kalp, 6 kişinin yüksek tansiyon, 2 kişinin mide, 2 kişinin akciğer, 4 kişinin kanser, 6 kişinin kronik astım, 4 kişinin böbrek, 6

kişinin migren, 2 kişinin bağırsak, 4 kişinin şeker, 8 kişinin ortopedi ve romatoid hastalığının olduğu ve 10 kadının rahminde ve göğsünde kitle olduğu tespit edilmiştir. Bu hastalıklara rağmen beslenme sorunu olduğu yemeklerin karbonhidrat ağırlıklı olduğu ve vejetaryen mahpuslara doktor raporu olmadan yemek getirilmediği tespit edilmiştir.

Hapishanede ısınma sorunu olduğu askeri lojmanlara göre sistemin açılıp kapatıldığı bu nedenle geceleri üşüdükleri buna rağmen gerekli işlemlerin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Gözlem ve Denetleme Kurulu kararı ile 3 kişinin tahliyesi engellenmiştir.

Mahpuslara uzun zamandır çift kelepçe uygulaması dayatılmaktadır. Bu uygulamada mahpus hem kendi ellerine hem de jandarma personeline kelepçelenmektedir.

Birçok mahpus 2 farklı zamanda covid virüsü kapmış ve bu süreçte gerekli ve yeterli tedavi görmedikleri için uzun süre iyileşememiştir. Daha sonraki süreçte de bağışıklıkları zayıfladığı için farklı hastalıklara yakalanmışlardır. 11.05.2021 ve 03.08.2021 tarihlerinde covid vakalarının görüldüğü, her iki tarihten kısa bir süre önce infaz koruma memurlarınca odalarda arama yapıldığı, vakaların çıkma nedenlerinin bu aramalar olabileceği belirtilmiştir. Ayrıca mahpusların karantina sürelerinin yeni karantinaya alınan kişilerle aynı odalara alınmaları nedeniyle sürekli uzadığı ve 14 günü aştığı belirtilmiştir. Mahpusların sohbet, hobi vb. sosyal-kültürel etkinlikler pandemi gerekçesiyle tamamen kısıtlanmıştır.

Hapishanelerde kitap ve gazete sınırlaması olup bazı hapishanelerde hakkında toplatma kararı dahi bulunmayan bazı kitaplar ile Evrensel, Birgün, Yeni Yaşam, Umut, Atılım vb. gazeteler mahpusların tüm taleplerine rağmen hiçbir şekilde hapishaneye alınmamaktadır.

Mahpusların odalarını ve odadaki mutfak ve banyo kısmını gören kameraların halen mevcut ve aktif olduğu, bu kameranın daha önceden kırılması nedeniyle mahpuslar hakkında kamu malına zarar verildiği gerekçesiyle soruşturma başlatıldığı ve ifadelerinin alındığı öğrenilmiştir.

Bipolar olduğu düşünülen ancak kendisiyle iletişim kuramadığından başkaca kadın mahpuslar üzerinden bilgi alınan Melike Cihangir isimli bir kadın mahpus tek kişilik hücrede tutulmaktadır. Akıl ve ruh sağlığı yerinde olmadığından kuruma verdiği zarar sebebiyle mala zarar verme dosyaları nedeniyle asıl dosyasından infazını tamamlamış olmasına rağmen neredeyse iki yıldır cezaevinde kalmaktadır. Akıl ve ruh sağlığı yerinde olmadığından personellerle olan en ufak tartışmasında birden fazla personel tarafından darp edilmek suretiyle işkenceye maruz bırakılmaktadır.

Adli mahpusların buldukları odalarda şikâyete rağmen personellerce bilinçli olarak müdahale edilmeyen cinsel saldırı ve darp vakalarının olduğu belirtilmiştir.

Cezaevi doktorunun sıklıkla değişmesinden kaynaklı mahpuslar sürekli kullandıkları ilaçları da gecikerek almak zorunda kalmaktadır.

Kadın mahpuslara ped sadece hesaplarında para yoksa cezaevi tarafından verilmektedir. Hesabında para olan mahpuslara ped satılmaktadır.

Mahpuslara telefon görüş haklarını kullandıkları sırada yaptıkları ilk aramada; aranan kişinin telefonu açmaması durumunda arama hakkının sona erdiği ve bir daha arama hakkının kendilerine verilmediği söylenmektedir. Mahpuslar, Cumhuriyet Başsavcılığına yazdıkları

suç duyurularının idare tarafından okunduğunu; hapishanede meydana gelen bir sorunun suç duyurusunda geçmesi durumunda haklarında disiplin soruşturması ile disiplin cezası verildiğini belirtmişlerdir. Mahpuslar, idare tarafından herhangi bir takviye gıda ve vitamin desteğinin kendilerine sunulmadığını; yalnızca haftada bir elma ya da portakal verildiğini söylemişlerdir. Mahpuslar, her yemeğin içinde patates olduğunu, sağlık sorunları sebebiyle diyet yemeği alması gerekenlerin ihtiyaçlarının karşılanmadığını ayrıca vejetaryen olan mahpuslara yalnızca hapishanede dağıtılan yemeklerin etsiz olanının verildiğini aktarmışlardır.

Mahpuslar, idare ile herhangi bir sorunun çözümüne dair görüşme sağlayamadıklarını, yapılan rutin koğuş aramalarının baskın gibi geçtiğini belirtmişlerdir. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde bir koğušta 9 mahpusun karantinada olduğu bilgisi aktarılmıştır. Ayrıca mahpuslar, farklı gruplardan kişilerle yan yana odalarda kaldıklarını belirtmişlerdir.

Mahpuslar 65 yaşında Z.T. adında hükümlü bir kadın mahpusun kolon kanseri ve şeker hastalığının olduğunu belirtmişlerdir. Mahpusun sürekli kemoterapi gördüğü yaşamını tek basına idame edemediği belirtilmiştir. Mahpuslar, yan yana kaldıkları farklı gruplardan mahpusların odalarından sürekli yüksek sesin geldiğini bu nedenle özellikle hasta mahpusların ve karantina koğuşunda kalanların bu yüksek sestten uyuyamadıklarını aktarmışlardır. Mahpuslar , E.A adında 51 yaşında bir mahpusun Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde 6 kez tedavi gördüğünü ve yüksek sestten dolayı uyuyamadığını aktarmışlardır.

ÖNERİLER

Kadına LGBTİ+ lara karşı gerek kamusal gerek özel aklandaki şiddetin her türünü kınayarak ;

İstanbul sözleşmesinden tek taraflı olarak çekilme kararına ilişkin açılan davalarda yargının acilen yürütme durdurma kararı ile birlikte esasa ilişkin karar vermesi gerekmektedir.

Kadının yaşam hakkının önüne geçen her türlü eşitsizlik, adaletsizlik ve engelin ortadan kaldırılması için devletin, iktidar ve muhalefeti oluşturan tüm siyasi aktörlerin sorumluluk alması gerekmektedir.

6284 Sayılı Kanunun etkili bir şekilde uygulanabilmesi devletin, kadına yönelik şiddetle mücadeleyi ilke olarak belirlemesi ve bu nedenle, kadın alanında çalışan derneklerin üye ve yöneticilerine yönelik yargı tacizi sona erdirilmeli ve devlet, kadın cinayetlerine yönelik acil eylem planı oluşturarak asıl görevini hatırlamalıdır.

Şiddet mağduru kadınların adli ve idari makamlara yaptığı başvurular ivedi olarak takip edilmeli, kısa süreli işlevsiz koruma tedbiri kararları verilmemeli ve bu alanda çalışan kamu görevlilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği, nefret ve ayrımcılıkla mücadele gibi konularda kapasiteleri artırılmalıdır.

Kadın cinayeti ve şiddet dosyalarında yargı makamlarının iyi hal, haksız tahrik gibi cezasızlığa yol açan uygulamalardan vazgeçilmelidir.

Daha önce hazırladığımız raporlara da yansıyan, kamu personelinin “şikayetten vazgeçirme”, “uzlaştırma” gibi davranışları sona erdirilmelidir. Öte yandan barınma ihtiyacı olan kadınlar evlerine geri gönderilmemeli sosyal tesis, yurt gibi mekanlar acilen gerekli tedbirler alınarak kadınların kullanımına açılmalı, sadece kadına yönelik şiddet başvuruları alan ve 7/24 çalışan bir hat oluşturulmalıdır. KADES uygulamasını kullanan kadınlar yakından takip edilmeli gerekli önlemler alınmalıdır. LGBTİ+ların sığınma evine alınmasıyla ilgili özel önlemler geliştirilmeli ve bu konuda ayrımcı tutumlardan vazgeçilmelidir.

Cinsel istismar ile mücadelede sürdürülebilir bir çocuk koruma politikası ve bu kapsamda işleyen bir çocuk koruma sistemi oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda toplumsal bilinç artırılmalı, tüm aktörlerin organize bir şekilde çalışması sağlanmalı, cinsel istismar ihbar hatları oluşturulmalı, adalet mekanizması içerisinde yer alan profesyonellerin yeterlikleri artırılmalı, önleyici ve koruyucu tedbirlerin etkin uygulanması sağlanmalıdır.

Yargılama süreçlerindeki bürokratik işlemler mağdurlar açısından azaltılmalıdır. Tüm hastanelerde şiddet vakaları için ayrı birim ve alanlar açılmalı ve burada özel sosyal hizmet ve ruh sağlığı uzmanları görevlendirilmelidir. Şiddet mağdurunu hastaneye getiren kolluk kuvvetleri, hastane polisi ve hastane özel güvenliğinin hekimlik uygulamalarına yönlendirici müdahalelerde bulunmasının önü kesilmelidir.

Hasta mahremiyeti ve gizlilik kurallarına riayet edilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

Adli mekanizmalar ve sağlık alanındaki tüm personelin şiddet vakalarına yaklaşımında bilinçlendirilmesi ve durumun takip edilmesi gerekmektedir.

Pandemi koşullarında kadına yönelik şiddetin önlenmesinin en önemli koşulu; İstanbul sözleşmesinde yer alan önleme, koruma, kovuşturma ve politika geliştirme maddelerinin etkili bir şekilde uygulanmasından geçmektedir. Bu kapsamda; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na ve Belediyelere bağlı **Sığınaklarda gerekli sağlık tedbirleri derhal alınmalı**, odalar ayrılmalı, risk grupları mevcut ise karantina haline uygun yerleşimler planlanmalı ve kamuoyu bu konuda bilgilendirilmelidir. Acil destek hatlarının(155 polis,156 jandarma gibi) pandemi bahane edilmeyerek 7/24 aktif olmasının sağlanması gerekmektedir.

Mahpuslara yaşatılan işkence ve kötü muamele uygulamalarından derhal vazgeçilmeli, mahpuslara uluslararası hukukun emrettiği şekilde insana yaraşır bir muamele gösterilmelidir. Mahpusların mahremiyet hakkı korunmalıdır. Mahpusların koşullarını ve tuvalet banyo gibi özel alanları gösteren kameralar derhal kaldırılmalıdır. Mahpusların sağlığa erişim haklarının sağlanması, koruyucu sağlık hizmetlerine önem verilmesi, hastalığı olanların tedavi olanaklarından yararlanmaları için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Özellikle pandemi koşulları dikkate alındığında mahpusların sağlığa erişim hakkının sağlanması hayati önemdedir ve devlet bununla ilgili yükümlülük altındadır.

Şiddete maruz kalan veya şiddet tehdidi altında bulunanların her türlü desteği tüm mekanizmalarda ve aşamalarda anadiliyle alabilmesi için tüm koşulların sağlanmalıdır.

Nefret söyleminin üst düzey yöneticiler tarafından sahiplenilmesi, LGBTİ+ların adalete erişiminde ciddi zorluklara neden olmaktadır. LGBTİ+ların adalete erişimi, adli kurumlarda(karakol, mahkeme vb.) meydana gelen ayrımcılığın önlenmesi, insan hakları alanında faaliyet yürüten kurumların adli süreçlere doğrudan katılımı ile gerçekleştirilebilir. Bu sebeple kamu kurumları onarıcın adaletin tesisi ve cezasızlıkla mücadele açısından öncelikle

LGBTİ+ varoluşunu tanıyarak açıkça “*cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığı ile mücadele etme*” ilkesini benimsemelidir.

Acil yardım hatları işlevselleştirilmeli, lgbti+, göçmen ve mülteci kadınlar için de kullanılabilir hale getirilmelidir.

Lgbti+lara yönelik şiddet sonrası destek mekanizmalarıyla ilgili acil eylem planı oluşturulmalı,, şiddete maruz kalan lgbti+'lar için özgün sığınak ve / veya barınma imkânları sağlanmalıdır.

ALO 183 Sosyal Destek Hattı cinsel yönelim, cinsiyet kimliği konularında daha etkin çalışabilmelidir.

Beden uyum sürecine erişim kolaylaştırılmalı, bürokratik engeller azaltılmalı ve hormon ilaçlarıyla ameliyatlar SGK kapsamında karşılanmalıdır.

Mülteci ve göçmen kadınlar için adli birimlerde tercüman olanağının sağlanmalıdır.

Mülteci ve göçmen kadınların sağlık hizmetlerinden etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için evlerinin bulunduğu aile hekimliklerine kayıtları yapılmalıdır.

Mülteci ve göçmen kadınların sosyalleşebilmeleri ve dil öğrenebilmeleri için alanlar yaratılmalıdır.

Mülteci, göçmen ve lgbti+ kimliklerinden ötürü ayrımcılığa ve şiddete maruz kalmış kadınlara empatik tutum, sorunları açıklığa kavuşturma ve farkındalığın artırılması, rehberlik, cesaretlendirme, güçlü yanlarına övgü gibi destekleyici yaklaşımlar ve ruhsal eğitimler verilmelidir.

Dijital şiddet konusunda farkındalığın artırılması için çalışmaların yapılmalıdır.

Kadınlar ve kadın hakları ile ilgili kararlar alınırken kadın alanında çalışan sivil toplum kuruluşları, dernek, meslek örgütleri ve bu alanda çalışan oluşumlar sürece etkin bir şekilde dâhil edilmelidir.

Toplumda kadına yönelik şiddeti olumlayan ayrımcı, cinsiyetçi ve aşağılayıcı bir dilin kullanılmaması; başta otorite kabul edilen kişiler ve medya olmak üzere toplumun her kesiminde bu dilin kullanılmasının önüne geçilmesi sağlanmalıdır.

ŞÖNİM'lerde istihdam edilen personelin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilgilendirilmesi kadınların yapmış olduğu barınma başvurularında ikinci kez mağduriyeti engelleyeceği gibi şiddete maruz kaldığı yere gitmesine de engel olacaktır. Kayyım politikalarıyla işsiz hale getirilen sığınaklar bir an önce aktifleştirilmeli ve sığınakların sayısı ihtiyacı karşılayacak seviyeye çıkarılmalıdır.

Ücretli ve sözleşmeli öğretmenlik uygulamaları kadınlar açısından eşitsiz işbölümü ve şiddete yol açan alanlar açması sebebiyle sonlandırılmalıdır.

Eğitim öğretim kademelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair dersler zorunlu olarak müfredata eklenmelidir.

Kadın istihdamında esnek-güvencesiz, kayıt dışı çalışma ve taşeron çalışmaya son verilmelidir.

İşbaşı ve hizmet içi eğitimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği ve ayrımcılığın önemli bir başlık olarak yer alması gerekmektedir.

Tüm kamu kurumlarında ve ortak mekânlarda, ücretsiz kreş, gündüz bakım evleri ve emzirme odaları kurulmalıdır.

ILO 190 sayılı şiddet ve tacizin önlenmesi sözleşme imzalanmalıdır.

Yukarıda tespit ettiğimiz hak ihlalleri ve yapmış olduğumuz kapsamında devleti yükümlülüklerini yerine getirmeye davet ediyoruz. Bizler Mirabel Kardeşlerden miras aldığımız ruhla mücadeleye devam edeceğimizi 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü vesilesiyle bir kez daha deklare ediyoruz.

Jin Jiyan Azadi

Diyarbakır Şiddetle Mücadele Ağı

DAKAH-DER

Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi

Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu

İHD Diyarbakır şubesi Kadın Komisyonu

KESK Amed Kadın Meclisi

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu

Rosa Kadın Derneği

SHU-DER Diyarbakır Şubesi

Tabipler Odası Kadın Komisyonu

TMMOB İl Kadın Kurulu